

LBRIS

We know
books

RODICA CHIRIACESCU

**DICTIONAR
,
MITOLOGIC**

ediție revizuită și completată

LITERA
București

sau ca ființe hibride (Centaurii, Sirenele, Minotaurul, Sfinxul), impresionează prin înfățișarea, puterea și abilitățile pe care le au. Faptul că sunt învinși și, în final, uciși de către eroii cutezători reprezintă, de fapt, o revenire la normalitate, restabilirea unui echilibru.

Transmise de-a lungul secolelor pe cale orală, miturile au fost în permanență „reinventate” în funcție de talentul celui care le relate. Cunoscând uneori adăugiri sau chiar denaturări ale faptelor prezentate inițial, miturile au cunoscut numeroase variante, unele destul de diferite de nucleul original.

Prețuite și astăzi, transpuse în opere literare sau artistice, ele continuă să fascineze și să fie un permanent izvor de inspirație, o poartă deschisă spre diferitele domenii ale universului cultural și artistic.

Acest *Dicționar* oferă o prezentare de ansamblu asupra miturilor și legendelor lumii antice și explică rolul fiecărei zeități în societatea pe care a tutelat-o, rol care stabilea ordinea și echilibrul întregului univers în înfruntarea dintre forțele Binelui și ale Răului. Volumul de față este astfel un prilej de lectură agreabilă și instructivă pentru cititorul de orice vârstă – de la elev până la adult. În paginile *Dicționarului* sunt frecvente referirile directe sau aluziile din numeroasele lucrări literare, plastice sau muzicale, căci capodoperele literaturii universale cu greu pot fi înțelese și corelate fără a cunoaște implicarea zeilor în viața oamenilor, așa cum ne sunt reprezentați aceștia de Homer în *Iliada* și *Odiseea*, de Hesiod în *Teogonia*, de Vergiliu în *Eneida*, de Ovidiu în *Metamorfoze* (pentru a ne referi la lumea greco-romană, mai aproape de noi ca spațiu și spirit), dar și de importanțele creații din spațiul nordic și germanic sau din India, China, Orientul Apropiat, Egipt ori America Centrală.

Cultura generală a fiecăruia dintre noi este, în ultimă instanță, construită în jurul aceluiași subiecte, iar articolele *Dicționarului* ne incită pe fiecare dintre noi să ne punem anumite întrebări fundamentale, pe care oamenii și le-au pus dintotdeauna și, probabil, și le vor pune câtă vreme vor exista:

Toate acestea sunt, desigur, amintiri dintr-un trecut îndepărtat, dar sunt ele doar atât? Cineva ne conduce destinul, ne poartă pașii prin viață? Ne-a îndrumat începuturile? Îi datorăm viața sau îi suntem indiferenți? Care este sensul vieții noastre pe Pământ? Există viață după moarte?

Pentru a facilita consultarea rapidă a *Dicționarului*, articolele sunt ordonate alfabetic, iar structura lui este construită pe baza unui circuit închis, astfel încât toate denumirile scrise cursiv (cu italice) se regăsesc în cadrul lucrării.

RODICA CHIRIACESCU

A

a

Abdal (Avdal) (mitologii din Caucaz), la avari, zeul vânătorii, venerat ca apărător al zimbrilor pe care îi duce la pășcut, dar și al tuturor fiarelor pădurii, pedepsind pe vânătorii care încălcau regulile. I se sacrificau inima și ficatul animalului. Potrivit mitului, **A.** extrăgea uneori din uterul matern câte un făt nenăscut ca să-l crească el însuși pentru a-l face păstor peste zimbrii.

Abeona (mitologie romană), zeița ocrotitoare a celor plecați în călătorie și a copiilor care își părăseau pentru prima dată familia, perechea ei, *Adeona*, fiind ocrotitoarea celor care soseau.

Abnauayuh (mitologii din Caucaz), la abhazi, monstru gigantic care trăia în mijlocul pădurii. Având o putere uriașă și gheare puternice, el își spinteca victimele, folosindu-se de sternul lui convex ca de un topor, în timp ce le îmbrățișa.

Abnoga (mitologie celtică), zeița Pădurii Negre, ocrotitoare a animalelor sălbatice și a izvoarelor, identificată de romani cu *Diana*.

Aboteni (mitologie a triburilor din partea de N-E a Himalayei), omul primordial, dar și zeul creator al oamenilor și al întregului univers. Primele trei soții i-au născut ființele cerești și terestre, iar a patra, un fiu, pe Abloma, strămoșul meșteșugarilor în bronz și inventatorul clopotelor. Când duhurile rele îi răpesc soțiile, **A.** își confecționează un arc, amenințând că va distruge lumea, începând cu Soarele și Luna. Înspăimântate, duhurile îi restituie o soție, care îl sfătuiește să plece împreună cu băiatul într-un loc ascuns, unde ea va transporta, în două tulpini de bambus, animalele și pe primii oameni. Regăsiți și persecutați din nou de duhurile rele, vor inventa ritualul sacrificiului. Mitul lui **A.** include un triplu simbol: apariția omenirii, a civilizației pastoral-agrară și a religiei sub forma sacrificiului.

Abrakax (mitologii din Asia Mică), stăpân al celor 365 de duhuri cu însușiri diferite, care reprezentau zilele anului. De la numele lui s-ar fi format cuvântul magic „abracadabra”. Considerat posesorul unor forțe vindecătoare, numele său era înscris pe amulete, unele reprezentându-l cu cap de cocoș, trup omenesc și picioare din șerpi.

Academos (mitologie greacă), erou atenian care a salvat orașul de asediul *Dioscurilor*, dezvoltând locul unde *Teseu* o ascunsese pe sora lor, *Elena*. Drept mulțumire, lui **A.** i s-au atribuit grădini în afara orașului, locuri

considerate de atunci sfinte, care vor constitui originea celebrei Academii a lui Platon.

Acala (în budismul indian), zeitate protectoare a umanității, puternică și indestructibilă, luptând împotriva Răului. Unul dintre „Cei cinci regi ai cunoașterii sau ai luminii”. Atributele sale principale sunt sabia înțelepciunii, cu două tășuri – care înfrânge și subjugă ura, pasiunea, ignoranța, avariția –, și lațul care înlănțuie forțele ostile (demonii). Este reprezentat așezat pe o stâncă pentru a i se evidenția fermitatea. Corespondentul său la japonezi este *Fudō Myōō*.

Acastus (mitologie greacă), rege în Iolcos, unul dintre Argonauți, participant la uciderea *mistrețului din Calydon*. Soția sa, Hipolita, îndrăgostită de *Pelevu*, dar respinsă de acesta, drept răzbunare, îl învinuiește pe nedrept că a vrut s-o necinstească. La o vânatoare, **A.**, în timp ce Pelevu, obosit, adoarme, îi ascunde sabia și îl părăsește, lăsându-l pradă fiarelor sălbatice și *Centaurilor* care își aveau sălașul în acele locuri. Dar, cu ajutorul lui *Chiron*, înțeleptul centaur, care îi găsește și îi înapoiază sabia, Pelevu reușește să se salveze și, reîntors în cetate, îl ucide pe **A.** și pe soția acestuia.

Acca Laurentia (mitologie romană), soția păstorului Faustulus (cel care i-a găsit pe *Romulus* și *Remus* în vizuina lupoaicei), mama adoptivă a celor doi și mama *Fraților Arvali*. **v.** *Arvales*.

Achelos (Achelus) (mitologie greacă), **v.** *Ahelos*.

Acheron (mitologie greacă), unul dintre fluviile Infernului, braț al *Styxului*, peste care luntrașul *Charon* trecea cu

barca lui sufletele morților, acestea ajungând în Împărăția subpământeană a lui *Hades*. Potrivit mitului, el era fiul cuplului *Helios-Gaia*, dar a fost transformat în râu și azvârlit în Infern pentru a potoli setea *Titanilor*, când aceștia s-au răzvrătit împotriva lui *Zeus*.

Acoran (mitologii din Canare), zeu suprem în Gran Canaria, numit **Achihuran** – în Tenerife, **Eraorahan** – în Hierro și **Abora** – în La Palma. Locuia în vârful unui munte, dar cobora pentru a asculta plângerile supușilor. În timpul sărbătorilor ce i se consacrau, încetau orice războaie sau certuri.

Acteon (mitologie greacă), vânător celebru, fiul lui *Aristeu* și al *Autonoei*. Metamorfozat în cerb de zeița *Artemis* ca pedeapsă pentru că a văzut-o goală în timp ce se scâldea, va fi sfâșiat de propriii câini de vânatoare.

Adad (Addu la amoriți, Teshub la hurriți, Haddad la arameeni) (mitologii din Mesopotamia), zeu suprem al trăsnetului și al ploii, fiul lui *An(u)* (Cerul) și al lui *Ki* (Pământul). Soția lui era *Shalla*. Putea distruge recoltele sau asigura belșugul lor. Animalul simbol era tau-rul. Reprezentat având într-o mână un snop de fulgere, iar în alta, un ciocan.

Adapa (mitologii din Mesopotamia), divinitate amfibie, înțelept mitic sumerian, unul dintre înțelepții antediluvieni, cu rol prometeic, învățându-i pe oameni să lucreze pământul ca să-și obțină hrana. **v.** și *Oannes*.

Adeona (mitologie romană), **v.** *Abeona*.

Ādibuddha (în budism), *Buddha* primordial, personificare a celor două mari categorii: *Dhyāni-Buddha* (Buddha ai contemplării) și *Dhyāni-Bodhisattva*

(din care, ulterior, în urma unor etape succesive de creație, va apărea universul).

Adishesha (mitologie vedică), una dintre denumirile șarpelui primordial pe care se odihnește *Vishnu*. **v.** *Ananta, Shesha*.

Aditi (mitologie vedică), zeița-mamă, reprezentând ansamblul tuturor zeilor și simbolizând forța generatoare a naturii. Fecundată de *Daksha* (tatăl ei), este mama divinităților primordiale (*Aditya*). Zeiță binevoitoare, dă oamenilor sănătate și îi eliberează de suferințe.

Aditya (mitologie vedică), divinități primordiale, copiii zeiței *Aditi*: *Varuna* („Destinul”), *Mitra* („Prietenia”), *Aryaman* („Noblețea și legile societății”), *Bhaga* („Partajul”), *Amsha* („Norocul”), cărora li se adaugă *Daksha* („Cunoscătorul ritualului”), *Tvashtri* („Industria”), *Savitri* („Magia”), *Pūshan* („Progresul”), *Shakra* („Curajul”), *Visvashvat* („Morală”) și *Vishnu* („Cunoașterea cosmică”) – considerate stăpânii universului și personificări ale principiilor morale și intelectuale aflate la temelie Lumii, precum și a celor 12 luni ale anului.

Adomankana (mitologii africane), mesager divin al zeului *Nyamyé*, alături de *Borebore*. După o noapte petrecută la Maimuța Neagră, care îi ospătează, cei doi se despart. **A.** pleacă spre Nord, unde creează Țara Oamenilor Albi (Europa), iar *Borebore*, rămas pe loc, creează Țara Oamenilor Negri (Africa).

Adonis (Adon) 1. (mitologie feniciană), zeu tânăr și frumos, personificare a morții și a renașterii ciclice a naturii. Iubit de *Astarte*. Este ucis la vânatoare de un mistreț furios. Mitul lui s-a

răspândit în tot bazinul Mării Mediterane. **2.** (mitologie romană), zeu de origine feniciană, preluat de romani cu aceleași atribuții. Născut din scoarța unui arbore, în care fusesse transformată mama sa, *Myrrha*, din cauza unui incest inconștient. **A.** este disputat, datorită frumuseții sale, de *Persefona* și *Afrodita*. Preferând-o pe *Afrodita*, își atrage asupra sa gelozia și mânia zeului *Ares*, îndrăgostit de zeiță, care va asmuți împotriva lui un mistreț feros. Se spune că din picăturile de sânge scurse pe locul unde a fost rănit sau din lacrimile zeiței, care l-a plâns multă vreme, au răsărit anemone.

Adraste (Adrastos) (mitologie greacă), fiul lui *Talaos*, rege în Argos și *Sicyone* (orașe cetăți în Peloponez), socrul lui *Polynice*, pe care îl ajută în campania dusă împotriva fratelui său *Eteocle*, fiindcă acesta nu voia să împartă cu el tronul Tebei. Expediția cunoscută sub denumirea „*Cei șapte împotriva Tebei*” se termină cu moartea tuturor participanților, singurul supraviețuitor fiind **A.**, salvat de calul său *Arion*. Când, după zece ani, în fruntea fiilor celor uciși, pornește din nou împotriva Tebei (expediție numită „*Epigonii*”), **A.** obține victoria, distruge cetatea, dar prețul plătit este viața fiului său, așa că moare și el doborât de suferință.

Adrasteia (mitologie greacă) **1.** Zeiță frigiană, preluată de greci ca ocrotitoare a celor nedreptățiți. **2.** Nimfă, doica lui *Zeus*, însărcinată de *Rhea* ca, împreună cu sora ei, *Ida*, să-l apere pe *Zeus*, copil, împotriva lui *Cronos*.

Adrastos (mitologie greacă), **v.** *Adraste*.

Aeacus (mitologie greacă), **v.** *Eacus*.

Aeetes (mitologie greacă), **v.** *Aietes*.

Aegir (mitologie nordică și germanică), uriaș al mărilor și oceanelor, personificare a furiei apelor, fiul lui *Fornjotr* și frate cu Logi („Focul”) și Kari („Vântul”). Soția lui este zeița *Ran*, stăpâna regatului submarin al celor morți prin înec, unde ajung corăbierii când naufragiază. Are nouă fiice al căror nume simbolizează fiecare câte o însușire a valurilor. Reprezentat ca un bătrân cu plete și barba albă ca spuma valurilor când se izbesc de stânci. Denumit și *Hler*.

Aengus (mitologie celtică și irlandeză),
v. *Oengus*.

Aesiri (mitologie nordică), cea mai importantă familie de zei (formată, în principal, din *Odin* și cei ce se înrudesc sau sunt asociați cu el), în dispută cu *Vanirii*, a doua familie importantă de zei.

Aeternitas (mitologie romană),
v. *Eternitas*.

Aether (Ether) (mitologie greacă), zeul „Cerului înalt”, al „aerului pur” respirat de zei, fiul lui *Erebos* și al lui *Nyx*, soră cu *Hemera*.

Afrodita (mitologie greacă), zeița dragostei și a frumuseții seducătoare, ocrotitoare a dorinței, plăcerii și fecundității; face parte dintre cei 12 zei din *Olimp*. Născută din spuma mării după ce *Cronos* l-a castrat pe *Uranos*, aruncându-i sămânța în mare, sau, după o altă versiune, fiica lui *Zeus* și a *Dionei*. Zeus o căsătorește cu *Hefaistos*, dar ea va fi iubită și de alți zei (*Ares*, *Dionysos*, *Hermes*, *Poseidon*) și chiar de unii muritori, precum *Anchise* (avându-l cu acesta pe *Enca*), sau de *Adonis*. Are o cingătoare care stârnește pasiuni puternice, indiferent de consecințe.

Preferată de *Paris*, în locul *Herei* și *Atenei*, acesta îi oferă *mărul discordiei*, pentru care este răsplătit cu *Elena*, soția lui *Menelau*, provocând astfel *Războiul troian*. Cultul ei a cunoscut o largă răspândire. Romanii au preluat-o sub numele de *Venus*.

Afsati (mitologii din Caucaz), zeu oset, cu atribuții cinegetice, venerat ca stăpân al animalelor sălbatice, care le impunea vânătorilor anumite reguli, ce trebuiau respectate cu strictețe. De exemplu, vânătorul norocos trebuia să ospăteze întregul sat.

Agamemnon (mitologie greacă), erou mitic din *Iliada*, frate cu *Menelau*. Căpetenia aheilor în *Războiul troian*. Conform prezicerilor oracolului, pentru a-i îndupleca pe zei să le ofere un vânt prielnic ca să poată porni cu flota spre Troia, el trebuie s-o jertfească pe *Ifigenia*, fiica sa, pe altarul zeiței *Artemis*, deoarece o jignise pe aceasta ucigându-i la vânătoare căprioara consacrată. Celebră rămâne și disputa sa cu *Ahile*, care va prejudicia multă vreme victoriile aheilor împotriva troienilor. La întoarcerea acasă, este ucis de soția sa *Clitemnestra* și de amantul acesteia, *Egist*. Moartea lui **A.** este răzbunată de *Oreste*, fiul său, care, ajutat de sora lui *Electra*, își va ucide mama și pe amantul acesteia, dar va fi urmărit de *Erinii*.

Agastya (mitologie vedică), unul dintre înțelepții primordialii (riși), născut din sămânța zeului *Mitra*. I se atribuie puteri nelimitate: îi învinge pe demonii *Rākshasa*, obligă muntele *Vindhy* să se incline în fața lui, soarbe oceanul atunci când acesta îl jignește, îl primește pe *Rāma*, împreună cu soția sa, *Sitā*, atunci când cuplul este exilat

de la curtea regală, iar lui *Vishnu* îi dăruiește arcul său. Conform tradiției, ar fi autorul unor imnuri din *Rigveda*.

Agathodaimon (mitologie greacă), protectorul mitic al Alexandriei la egipteni, este asimilat de greci ca geniu binefăcător, ocrotitor al lanurilor de grâne, al viilor și al căminului familial. Reprezentat printr-un șarpe sau un tânărcare ține în mână *cornul abundenței* ori un vas cu spice de grâu.

Agave (mitologie greacă), fiica *Harmoniei* și a lui *Cadmos*, mama regelui *Penteu*. Soră cu *Ino*, *Polydor (2)*, *Semele* și *Autonoe*. Este mijlocul de răzbunare al lui *Dionysos* împotriva lui *Penteu*, care l-a jignit, împotrivindu-se răspândirii cultului său. În timpul unui dans ritualic cu prilejul *Bacanalelor*, ea prinde și sfășie, alături de celelalte participante, ceea ce i se pare o fiară sălbatică, dar care se dovedește a fi chiar fiul ei. Când se întoarce la Teba și își dă seama de tragedie, se refugiază în Iliria la regele *Lycoterse*, care se căsătorește cu ea, dar pe care îl va ucide pentru a-și înscăuna tatăl, refugiat și el aici, împreună cu soția sa.

Agdistis (mitologie romană), v. *Cibele*.

Agenor (mitologie greacă), fiul lui *Poseidon* și al nimfei *Libya*, frate gemăn cu *Belos (2)*. Rege în Tyr. Împreună cu soția sa *Telephassa*, are patru copii: pe *Cadmos*, *Cilix*, *Phoenix* și *Europa*. Când Europa este răpită de *Zeus*, el își trimite fiii în căutarea ei.

Aghiută (mitologie românească), inițial zeu geto-dacic, devine în creștinism sinonim cu *Dracul*, dar mai simpatic și mai puțin malefic, dovadă și diminutivul folosit ca nume.

Agni (mitologie vedică), zeul suprem al focului, patronând focul sacrificiilor (intermediar între zei și oameni), focul războiului (care distruge lumea) și focul din cămin (ajutor al oamenilor). Este considerat și unul dintre cele trei elemente principale, alături de *Sūrya* („Soarele”) și *Vāyu* („Aerul”), necesare pentru menținerea sănătății. Fiul lui *Prithvi* și al lui *Dyaus Pitar*. Reprezentat cu barbă lungă, corpul și hainele în flăcări, ținând în mână o flăcără, un trident și un vas cu apă. Călărește un țap. În epoca vedică făcea parte din triada supremă, alături de *Indra* și de *Sūrya*.

Agreskui (mitologii amerindiene), zeu irokez al vânătorii și războiului, dar și personificare a Soarelui.

Ague (mitologii africane), v. *Agwe*.

Agué Taroyo (în religia woodoo din Haiti), stăpânul mării și al tuturor apelor dulci. Este și zeul tunetelor și al fulgerelor, uneori violent și înfricoșător. Iubitul zeiței *Aydia Wedo*. Venerat de pescari pentru a-i proteja și a le asigura un pescuit bogat. Reprezentat sub formă de pește. Fidelii îl sărbătoresc prin dansuri ce imită mișcărilor unui înotător.

Agwe (Ague) (mitologii africane), spirit *Loa* (benefic), patron al pescarilor și marinarilor. Domnește asupra peștilor și a plantelor acvatice. Soția sa este Sirena, confundată uneori cu divinitatea acvatică *Mami Wata*, iar *Erzuli* este amanta sa. Simbolul său woodoo este barca.

Ahalyā (în brahmanism), prima femeie creată de *Brahmā* și soția lui *Gautama (1)*, personaj feminin al epopeii *Rāmāyana*. v. și *Gautama (1)*.

Ahar (mitologie vedică), zeu patronal al zilei. Prezent mai ales în *Mahābhārata*, unde apare în locul divinității acvatice *Apa. v. Vasu*.

Ahelos (Achelos/Achelus) (mitologie greacă), zeu al fluviului omonim, fiul lui *Okeanos* și al lui *Tethis* și părintele *Sirenelor* și al *Nereidelor*. Când, metamorfozat în șarpe, apoi în taur, luptă cu *Herakles* pentru *Dena(e)ira*, acesta îi rupe un corn, care, după unele versiuni ale mitului, este transformat de *Nereide* în *cornul abundenței*.

Ahile (mitologie greacă), semizeu, cel mai important erou grec din *Iliada*, fiul zeiței *Thetis* și al lui *Peleu*. La naștere, mama sa îl cufundă în apele *Styxului* pentru a-l face invulnerabil, dar călcăiul de care îl ține rămâne neudat. Este încredințat apoi spre educație centaurului *Chiron*, care îi va dăruii, la maturitate, o lance vrăjită. Ascuns de *Thetis* la regele mirmidonilor, *Lycomede*, pentru a zădărnici împlinirea prezicerii oracolului că va muri sub zidurile Troiei, este găsit de *Ulise*. Când pleacă spre Troia în fruntea mirmidonilor, *Thetis* îi dăruiește armele sacre făurite de *Hefaistos* și caii nemuritori ai tatălui său (*Balios* și *Xanthos*), primiți ca dar de nuntă de la *Poseidon*. El va face minuni de vitejie, dar, după disputa cu *Agamemnon*, jignit de acesta, pe care îl acuză că îl nedreptățește pretinzând o parte din prada lui de război și pe sclava *Briseis*, se retrage de pe câmpul de luptă, grecii suferind din această cauză grele înfrângeri. Moartea prietenului său, *Patrocle*, îl determină să se împacă cu *Agamemnon* și să se reîntoarcă pe câmpul de bătaie, omorându-l pe *Hector* și pe mulți alți viteji troieni, chiar și pe regina amazonei, *Penthesilea*,

care venise în ajutorul lui *Priam* după moartea marelui erou troian. Este însă străpuns în călcăiul vulnerabil de săgeata lui *Paris* (ajutat de *Apollo*). Grecii îi organizează funeralii cu mare cinste; cenușa sa, pusă într-o urnă de aur (dăruită de *Thetis*), este amestecată cu cea a lui *Patrocle*. După alte versiuni, *Thetis* își răpește fiul de pe rug și îl duce, ca erou zeificat, pe insula *Leuce* (*Leuke*), numită și *Insula Albă (v. și Insulele Fericitorilor)*, unde acesta începe o nouă existență (potrivit diferitelor versiuni) alături de *Elena* (din Troia), de *Ifigenia* ori de *Medeea*.

Ahpuch (mitologii precolumbiene), zeul maya al morții, stăpânul tărâmului morților, *Mitnal*. Divinitate malefică, este reprezentat cu înfățișare umană hidoasă, uneori cu cap de cucuvea sau de bufniță, ținând în mâini un craniu. Numit și *Hunhau*. La azteci îi corespunde *Mictlantecuhlli*.

Ahriman (mitologii din Iran), **v. Angra Mainyu**.

Ahti (Ahto) (mitologie nordică), zeul apelor și al pescuitului la finlandezi. Morocânos și neprietenos, locuiește, împreună cu soția sa, *Vellamo*, și fiicele sale, într-un castel învăluit în ceață și lovit de valuri din ținutul *Ahtola*.

Ahura Mazda (Ohrmazd) (mitologii din Iran), zeu suprem, venerat ca principiu al Binelui, născut de zeul primordial al timpului, *Zurvan Akarana*, odată cu *Angra Mainyu*, principiul Răului, cei doi aflându-se în permanent conflict. Operelor sale binefăcătoare – crearea oamenilor și a animalelor, a focului, a Cerului, a Pământului, a apei și plantelor –, *Angra Mainyu* îi opune invadarea Pământului cu boli,

dezastre, corupții morale. Pământul se află astfel într-o stare de echilibru între lumina care vine de la **A. M.** (Soarele și Luna fiind ochii lui, iar **focul** purificator – garantul distincției dintre Bine și Rău) și întunericul care vine de la *Angra Mainyu*. În *Bătălia finală*, *Angra Mainyu* va fi definitiv învins și aruncat în abis. **A. M.** are ca supuși numeroase genii protectoare.

Aiakos (Aeacus) (mitologie greacă), **v. Eacus**.

Aiix (mitologie greacă) **1.** Erou grec, fiul lui *Oileus*, regele locrienilor, participant la *Războiul troian*. La întoarcerea acasă, este pedepsit de zeița *Atena*, care îi scufundă corabia, pentru că a urmărit-o pe *Cassandra* până în templul care îi era consacrat, unde a necinstit-o. Reușind să se refugieze pe o stâncă, **A.**, înfumurat, îi sfidează pe zei, așa încât *Poseidon*, furios, sfărâmă cu tridentul său stâncă, iar eroul pierie în vârtoare. **2.** Erou mitic din *Războiul troian*, fiul eroului *Telamon*, vestit pentru rapiditatea cu care se deplasa și vitejia sa, întrecut doar de *Ahile*. Celebru este duelul său cu *Hector*, încheiat cu un acord amical; *Hector* îi dăruiește sabia sa, iar **A.** îi oferă o centură de purpură. După moartea lui *Ahile*, își dispută armele acestuia cu *Ulise*, dar, învins de acesta, cu mintea răătăcită, se repede asupra unei turme de oi pe care le ia drept dușmani. Când își revine, rușinat de fapta sa, se sinucide cu sabia primită de la *Hector*.

Aietes (Aeetes) (mitologie greacă), rege al Colhidei, frate cu *Circe*, tatăl *Medeei* și deținătorul *lânii de aur*, căutată de *Argonauții* conduși de *Iason*.

Aiolos (mitologie greacă), **v. Eol**.

Aion (mitologie feniciană), omul primordial a cărui denumire înseamnă „vârstă”, „generație”, „eternitate”. Părinții lui sunt *Vântul – Kolpia(h)* – și *Noaptea – Baau(t)*. Împreună cu soția sa, *Protogone*, au mai mulți copii: *pe Geneos* și *Genea*, care se stabilesc în Fenicia, dar și pe *Phis* („Lumina”), *Pyr* („Focul”) și *Phlox* („Văpaia”).

Airāvata (mitologie vedică), elefant sacru, de culoare albă, cu unu sau trei capete (uneori chiar 33), fiecare având mai mulți colți și trompe, strămoșul elefantului, apărut din Oceanul primordial sau, după altă versiune, din *Oul cosmic*, împreună cu alți șapte elefanți. Ei sunt apărătorii celor opt zone ale lumii, lui **A.** revenindu-i partea de Est. Este animalul pe care călărește *Indra*.

Aitvaras (mitologie baltică), spirit lituanian al casei, reprezentat printr-un cocoș negru cu coadă de foc, ori printr-un șarpe sau o pisică. Aduce noroc, dar și nenoroc. Poate fi cumpărat direct de la diavol cu prețul sufletului beneficiarului. Când este alungat, consecințele sunt nefaste.

Aizen Miyo-o (mitologie japoneză), zeiță, personificare a iubirii divine. Nu este prea populară, cu toate că este venerată și ca protectoare a bunelor relații. De culoare roșie, are o figură hidoasă, trei ochi, colți amenințatori și șase brațe în care ține diverse arme. Poartă o cunună cu un cap de leu, simbol al furiei. Reprezintă mai mult suferința în iubire decât iubirea însăși.

Akh (mitologie egipteană), unul dintre elementele esențiale ale ființei (alături de *Ba* și *Ka*), principiu spiritual nemuritor, considerat, uneori, în riturile de